

Cyfoeth Naturiol Cymru
Natural Resources Wales

Gwneud y Gorau o'n Holl Asedau yn y Rhondda: Creu Rhondda iach a bywiog gyda'n gilydd

Dydd Mawrth 24 Mawrth, 2015, Gwesty Parc Treftadaeth y Rhondda

Daliwyd pob un o'r lluniau yn 'fyw' yn y digwyddiad yn Saesneg yn unig

CYNNWYS

Agenda.....	Tudalen 3
Cyflwyniad.....	Tudalen 4
1. Sut bydd Rhondda iach a bywiog yn edrych, sy'n defnyddio yn edrych fel, sy'n defnyddio ein holl asedau ac yn gwneud y mwyaf o bopeth sydd gennym yma? Crynodeb o drafodaethau thema ac argymhellion ar gyfer y camau nesaf.....	Tudalen 7
2. Gwneud i'n syniadau weithio ar gyfer y Rhondda a'r camau nesaf... Trafodaeth a chynllun gweithredu ar gyfer y 7 thema a ddaeth i'r amlwg o Ymarfer 1.....	Tudalen 10
Thema 1: Rheoli tir cyhoeddus [ffocws amgylcheddol] ac adfer natur yn y Cymoedd.....	Tudalen 12
Thema 2: Casglu beth sy'n gweithio - syniadau, modelau, astudiaethau achos. Sut allwn ni wneud hyn [yn seiliedig ar asedau, natur integredig a datblygu cymunedol] a rhannu dysgu?....	Tudalen 14
Thema 3: Creu "Gwarcheidwaid Medrus" - cynnwys pobl leol yn y mannau o'u cwmpas.....	Tudalen 16
Thema 4: Helpu iechyd i ariannu gweithgareddau awyr agored (adeiladu sail dystiolaeth).....	Tudalen 18
Thema 5: Hydroleg wedi ei Adfer yn y Rhondda. Sut rydym yn cyflawni hyn?	Tudalen 20
Thema 6: Gwella Mynediad i gefn gwlad.....	Tudalen 22
Thema 7: Newid Dirnadaeth o'r Rhondda - Adfywio economaidd, twristiaeth.....	Tudalen 23
3. Adnabod 'pynciau llosg' - brys a phwysig.....	Tudalen 24
Cyfranogwyr	Tudalen 26
Adborth o'r digwyddiad.....	Tudalen 28
Hwyluswyr	Tudalen 29
Atodiad.....	Tudalen 30

AGENDA

9.30 y.b.

Te / Coffi wrth gyrraedd

10.00 y.b.

Cyflwyniad ac amcanion y sesiwn Fran O'Hara, Scarlet Design

10.10 y.b.

Pam Rheoli Cyfoeth Naturiol?

Bill Purvis, Rheolwr Cynllunio Cyfoeth Naturiol De Cymru,
Cyfoeth Naturiol Cymru

10.20 y.b.

Sut rydym yn gweithio ar ddull sy'n seiliedig ar ardal yn y Rhondda

- Diweddariad a'r cynnydd hyd yma
- Enghreifftiau ysbrydoledig o adref ac ymhellach i ffwrdd
- Christian Servini a Becky Davies, Cyfoeth Naturiol Cymru

10.35 y.b.

Ymarfer 1: Sut bydd Rhondda iach a bywiog yn edrych, sy'n defnyddio yn edrych fel, yr hyn sydd drwy weithio gyda'n gilydd yn well, yn gwneud y gorau o bopeth sydd gennym?

Ymarfer grŵp Caffi'r Byd ac adborth

11.20 y.b.

Egwyl coffi

11.35 y.b.

Ymarfer 2: Sut gallwn wneud ein syniadau weithio ar gyfer y Rhondda?

Ffurio grwpiau trafod newydd yn seiliedig ar ddiddordebau a themâu sy'n codi o Ymarfer 1

12.30 y.p.

Y camau nesaf - gwneud i bethau ddigwydd

- Sut rydym yn mynd i fwrw ymlaen â hyn
- Pwy arall sydd angen eu cynnwys?
- Diolch ac Adborth

1.00 - 2.00 y.p.

Cloi a chinio

CYFLWYNIAD

Ein hamgylchedd yw un o'n hasedau mwyaf, sy'n werth tua £8 biliwn i economi Cymru bob blwyddyn. Ein diben fel CNC yw sicrhau darpariaeth gydgysylltiedig fel bod ein cyfoeth naturiol

yng Nghymru yn cael ei gynnal mewn modd cynaliadwy, gwell ac wedi ei ddefnyddio ar gyfer pobl, busnesau a'r amgylchedd. Ni yw'r sefydliad cyntaf o'i fath sy'n edrych ar y darlun mawr ar gyfer yr amgylchedd.

Bron i 2 flynedd yn ôl lansiwyd Cyfoeth Naturiol Cymru yn y Rhondda (yn Nhreherbert). Fe ddewisom ni'r Rhondda i lansio CNC oherwydd ein bod yn awyddus i dynnu sylw at y gwaith cymdeithasol ac addysgol yr ydym yn ei wneud o fewn cymunedau.

Datblygu cynaliadwy i sicrhau lles tymor hir Cymru

Roedd y digwyddiad yn gyfle gwych i ystod eang o sefydliadau, grwpiau a phobl y Rhondda ddod at ei gilydd a helpu i ddatblygu gweledigaeth ar gyfer sut rydym yn rheoli cyfoeth naturiol yr ardal.

Mae'n bwysig deall y cyd-destun cyfredol ar gyfer pam yr ydym yn gwneud hyn. Er mwyn i Gymru ddatblygu'n gynaliadwy, mae angen i ni newid y gyfraith i roi ar waith yr elfennau allweddol a fydd yn ei alluogi i ddigwydd. Mae'r tri bil ar gyfer gwneud hyn yn cael eu drafftio a'u trafod ar hyn o bryd gan Lywodraeth Cymru a Gweinidogion:

- **Bil Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol** sy'n gosod 7 nod llesiant i mewn i gyfraith, a'i gwneud yn ofynnol i gyrff cyhoeddus i gymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy yn y ffordd y maent yn cynllunio eu gwasanaethau;
- **Bil yr Amgylchedd**, sy'n sefydlu proses statudol modern i gynllunio a rheoli ein cyfoeth naturiol mewn ffordd gydgysylltiedig a chynaliadwy;
- **Bil Cynllunio**, i wella'r broses cynllunio presennol i sicrhau bod y datblygiad iawn wedi ei leoli yn y lle iawn.

Rheoli cyfoeth naturiol

Roedd y digwyddiad yn canolbwyntio'n bennaf ar gynigion y Bil Amgylchedd, sydd ar gyfer dull cynllunio sy'n seiliedig ar ardal integredig newydd i reoli cyfoeth naturiol. Y bwriad yw y bydd y fframwaith newydd hwn yn cysylltu offer a phrosesau sydd eisoes yn bod, ac yn ategu cyfreithiau cynllunio a datblygu cynaliadwy i sicrhau manteision economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol ar gyfer Cymru.

Mae hyn hefyd yn cynnwys dyletswyddau newydd ar gyfer CNC i ddatblygu a gweithredu ymagwedd ragweithiol a mwy cydlynol o gynllunio a rheoli ein cyfoeth naturiol, ac i sicrhau bod tystiolaeth o'r broses hon yn bwydo i mewn i gynlluniau cyflawni priodol.

Mae rhai o elfennau allweddol y dull newydd hwn yn cynnwys bod yn: seiliedig ar ardal, yn seiliedig ar dystiolaeth ac yn un sy'n canolbwyntio ar bobl gyda rhanddeiliaid wedi eu cynnwys drwyddi draw. Dylai cynllunio fod ar gyfer y tymor hir ac ar y raddfa briodol.

Disgwylir i'r deddfau newydd hyn ddod i rym yng nghanol 2016. Bydd yr union ffurf y bydd y dull newydd hwn yn ei gymryd yn dod i'r amlwg o gamau nesaf y gwaith, gan fod angen i ni dreialu gwahanol ddulliau a darganfod beth sy'n gweithio orau yn ymarferol.

Wrth baratoi ar gyfer hyn, rydym yn symud ymlaen dri threial sy'n seiliedig ar ardal: yn y Rhondda, Tawe a'r Dyfi. Ar gyfer y Rhondda, rydym wedi cyfarfod â nifer o sefydliadau, grwpiau a thrigolion i drafod y dull hwn, ac yr ydym wedi gwrandao ar eich gwybodaeth a'ch dealltwriaeth o'r ardal.

Ein camau nesaf...

Bydd ymagwedd sy'n seiliedig ar ardal yn ein galluogi i sefydlu set glir o flaenoriaethau ar gyfer rheoli ein cyfoeth naturiol, er mwyn helpu i gyflwyno buddion lluosog ar gyfer y bobl, yr economi a'r amgylchedd. Dylai'r canlyniad yn y pen draw fod yn ddull cyflenwi clir, sydd wedi ei flaenoriaethu a'i ffocysu sy'n arwain at newid gweladwy 'ar lawr gwlad'.

Ni fwriedir i'r dull newydd ychwanegu haen arall o gymhlethdod neu set arall o gynlluniau. Yn lle hynny, mae angen i reoli cyfoeth naturiol integredig gael ei gynllunio i gysylltu prosesau, cynlluniau a pholisïau presennol er mwyn cryfhau'r cysylltiadau rhwng gwahanol elfennau o lywodraethu strategol.

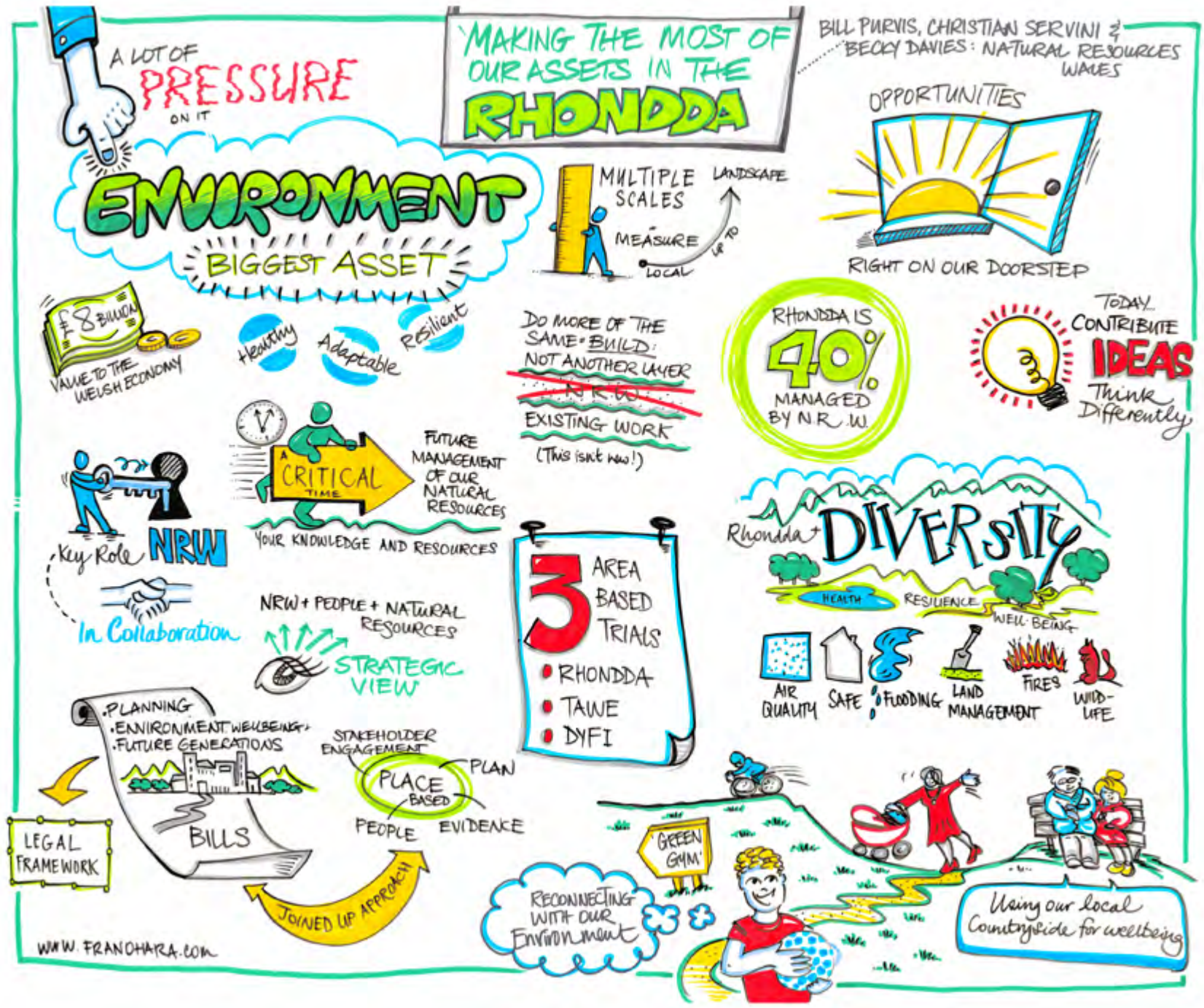
Ar hyn o bryd mae gennym oll gyfle i fod yn rhan o ymagwedd newydd, a rhannu ein gwybodaeth a'n dealltwriaeth o'r Rhondda i helpu i lunio'r modd yr ydym yn gynaliadwy yn rheoli cyfoeth naturiol yr ardal yn awr, ac yn y dyfodol.

Hoffem ddiolch i bawb a gymerodd ran ac rydym yn gobeithio eich gweld chi yn ein digwyddiad nesaf ar 4 Mehefin 2015 yn y Rhondda.

Christian Servini a Becky Davies, Arweinwyr Prosiect sy'n Seiliedig ar Ardal ar gyfer y Rhondda, Cyfoeth Naturiol Cymru

e_rhondda@cyfoethnaturiolcymru.gov.uk

© SCARLET DESIGN INT. LTD 2015 MAPS: WWW.FRANHARA.COM

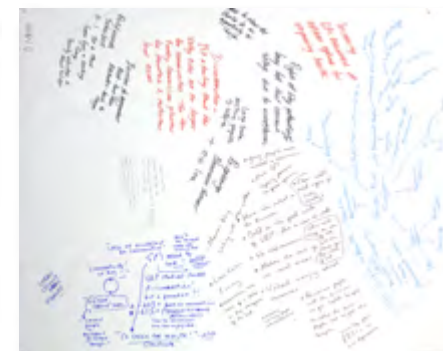
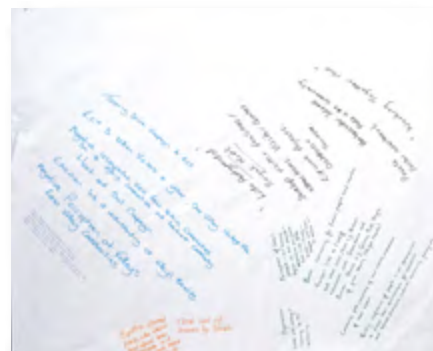

1 Sut bydd Rhondda iach a bywiog yn edrych, sy'n defnyddio yn edrych fel, sy'n defnyddio ein holl asedau ac yn gwneud y mwyaf o bopeth sydd gennym yma?

Cymerodd y cyfranogwyr ran mewn trafodaeth grŵp ar ffurf arddull Caffi'r Byd, yn ysgrifennu, darlunio a dwylan eu sylwadau a'u syniadau, ar daflenni bwrdd ar raddfa fawr.

Ar ddiwedd eu 'sgwrs fawr' gofynnwyd i bob grŵp ddewis 1 neu 2 o brif bwyntiau i westeiwr eu bwrdd roi adborth i'r ystafell. Arweiniodd y rhain at drafodaethau bywiog a manwl ystafell gyfan:

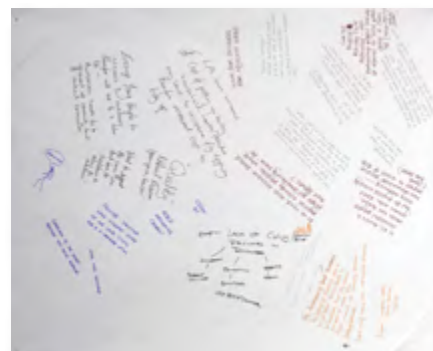
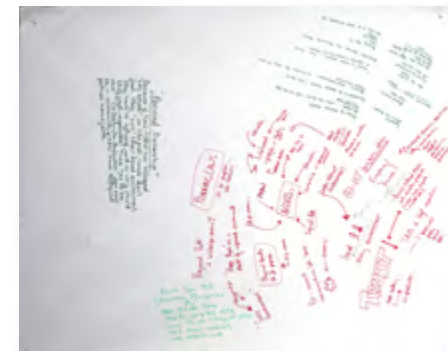
1. Mae pobl yn y Rhondda yn rheolaidd yn cyrchu eu hamgylchedd, oherwydd ei fod yn hawdd i'w wneud ac maent yn cydnabod y manteision.
2. Mae'r Rhondda yn adnodd gwych y mae angen cydnabyddiaeth, gofal a sylw. Mae angen i ni symud i ffwrdd oddi wrth ganfyddiadau negyddol a helpu i roi terfyn ar y portread negyddol yn y cyfryngau
3. Mae dirnadaeth o'r cymoedd o fewn cymunedau yn negyddol. Mae ein hanes yn ein diffinio ond ni ddylai benderfynu ein dyfodol. Mae angen i ni hyrwyddo asedion y Cymoedd, a'i ddefnyddio i greu cynnyrch twristiaeth cynaliadwy.
4. Sefydliadau a chymunedau yn gweithio'n well gyda'i gilydd.

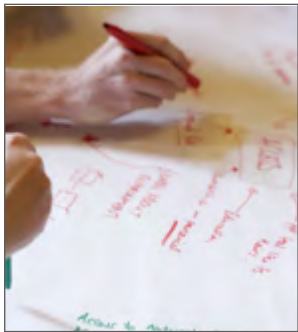
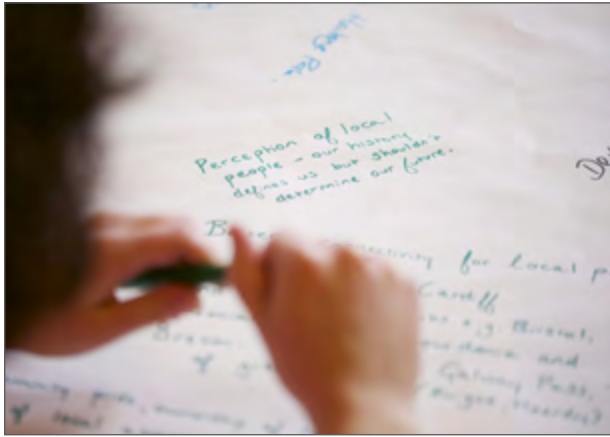
Mae delweddau mwy o faint o'r taflenni-tabl hyn ar gael yn adran Atodiad y ddogfen hon, **tudalen 30**.

1 Sut bydd Rhondda iach a bywiog yn edrych, sy'n defnyddio yn edrych fel, sy'n defnyddio ein holl asedau ac yn gwneud y mwyaf o bopeth sydd gennym yma?

5. Mae gan y Rhondda amgylchedd naturiol sy'n cysylltu cymunedau ac yn cefnogi iechyd treftadaeth ac addysg ragorol.
6. Mewn cymuned fywiog, brysur a diogel, mae pobl yn ystyried eu perchnogaeth o le ac yn ymddiried yn ei gilydd er mwyn gwneud y mwyaf ohono. Mae gwaith yn digwydd ar raddfa lai a mäs critigol o brosiectau sy'n gweithio. Mae'r ffocws ar gyd-gynllunio, cydgynhyrchu, cymunedau ac mae busnesau lleol yn cymryd rhan. Mae prosiectau yn hunangynhaliol ac rydym yn colli diwylliant dibyniaeth ar grantiau.
7. Adfywio economaidd - cadwch hyn yn y cymoedd (cydbwysu'r dull Caerdydd-ganolog).
8. Bioamrywiaeth wedi ei adfer, ail-greu, ailgysylltu.
9. Rheoli enghreifftiol o dir cyhoeddus - mae tua 55% o arwynebedd y tir yn y Rhondda yn eiddo cyhoeddus - rheoli cyfoeth naturiol cynaliadwy, hydwyth, integredig.
10. Mae etifeddiaeth y goedwig fel "ardal dim yn digwydd ynddi" wedi ei newid am byth! Croesawu pobl i mewn, gwneud ardaloedd ar gyfer cerdded, beicio.
11. Ailgysylltu pobl i'w hamgylchedd lleol - yn enwedig afonydd.

Mae delweddau mwy o faint o'r taflenni-tabl hyn ar gael yn adran Atodiad y ddogfen hon, **tudalen 30**.

2 Gwneud i'n syniadau weithio ar gyfer y Rhondda a'r camau nesaf

Crynhodd pob gwesteigr bwrdd Caffi'r Byd eu prif bwyntiau ar post-it, ac fe gafodd y rhain eu clystyru a'u defnyddio i ddiffinio'r themâu neu gamau nesaf y gweithgaredd cynllunio gweithredu manau agored. Cafodd y rhain eu cyflwyno i'r ystafell a'u cytuno.

Mae hyn yn defnyddio dull ABCD (datblygu cymunedol yn seiliedig ar asedau), lle mae grŵp yn dewis themâu sy'n bwysig iddyn nhw, ac yna camu ymlaen i gymryd rhan mewn trafodaeth/au am y rhain. Gan ychwanegu eu henw at y rhestr thema, i ddechrau gweithio tuag at gymunedau o ddiddordeb a allai fod â diddordeb mewn cymryd y gwaith hwn yn ei flaen. Gan ddefnyddio'r asedau sydd gennym mae'n rhaid i ni ddatrys y problemau y maent yn eu diffinio fel rhai cyd-gynhyrchiol ac yn dewis gweithio arnynt.

Gwahoddwyd cyfranogwyr i ymuno â pha bynnag grŵp yr oeddent yn ei hoffi. Gallai cyfranogwyr symud rhwng grwpiau, os oeddent yn teimlo y gallent ychwanegu dim pellach at y drafodaeth, os oeddent yn teimlo nad oeddent bellach yn dysgu oddi wrth y drafodaeth, neu os oeddent yn teimlo y gallai eu hamser a'u cyfraniad fod yn fwy wrth

ymuno â grŵp arall. Eto, cafodd pob bwrdd westeigr a oedd yn aelod o staff CNC.

Rhoddir enwau unigolion a gymerodd ran ym mhob trafodaeth i alluogi partïon sydd â diddordeb i gysylltu â hwy, a chyfrannu i symud ymlaen.

Nodwyd saith thema o Gaffi'r Byd, eu cyflwyno a'u cytuno gan yr ystafell. Y rhain oedd:

- **Thema 1:** Rheoli tir cyhoeddus [ffocws amgylcheddol] ac adfer natur yn y Cymoedd
- **Thema 2:** Casglu beth sy'n gweithio - syniadau, modelau, astudiaethau achos. Sut allwn ni wneud hyn [yn seiliedig ar asedau, natur integredig a datblygu cymunedol] a rhannu dysgu?
- **Thema 3:** Creu 'Gwarcheidwaid Medrus' - cynnwys pobl leol yn y manau o'u cwmpas
- **Thema 4:** Helpu iechyd i ariannu gweithgareddau awyr agored (adeiladu sail dystiolaeth)
- **Thema 5:** Hydroleg wedi ei Adfer yn y Rhondda - Sut rydym yn cyflawni hyn?
- **Thema 6:** Gwella Mynediad i gefn gwlad
- **Thema 7:** Newid Dirnadaeth o'r Rhondda

THEMA 1: Rheoli tir cyhoeddus [ffocws amgylcheddol] ac adfer natur yn y Cymoedd

Grŵp: Andy Robinson (gwesteigr bwrdd), Carys Solman, James Byrne, Phil Ratcliffe, Richard Winstow, Jill Price, Canolfan Daerwynno a Becky Davies

Mae cyfranogwyr yn teimlo ac/neu'n ofni'r posibilrwydd bod y datblygiadau diweddar (e.e. ffurfio CNC - gyda chylch gorchwyl ehangach na'u cyrff etifeddol; pwysau economaidd-gymdeithasol lleol a mesurau caledi mewn arian cyhoeddus ac ati) yn golygu bod/y bydd gwarchod natur o flaenoriaeth is nag yn y gorffennol, ac yn nodi bod angen unioni'r anghydbwysedd, cyn i ddifrod na ellir ei adfer gael ei wneud i gynefinoedd a rhywogaethau lleol.

Thema gref yma oedd yr angen am uchelgais ac arweinyddiaeth a gosod targedau er mwyn cyflawni canlyniadau buddiol:

- “Bod yn fwy ac yn fwy beiddgar gyda'n huchelgeisiau, yn gweithredu ar raddfa tirwedd”
- “Newid y canfyddiad o'r hyn sy'n dda ar gyfer bioamrywiaeth - plannu coed, hadau blodau gwyllt, pyllau cloddio - nid yr unig ateb”
- “Atal colli bioamrywiaeth erbyn 2020”

O ystyried bod Ystâd Coetir Llywodraeth Cymru yn cyfrif am ryw 40% o arwynebedd tir yn ardal treialu'r Rhondda, roedd hwn yn ffocws cryf o ran trafodaethau, ac mae galw am fwy o wybodaeth a thryloywder ynglŷn â gwerth, a chostau a manteision rheoli'r ystâd coetir:

- “Manteision economaidd y WGWE - angen deall y realiti”
- “Ni fydd y Trysorlys yn gadael i ni newid coedwigaeth oherwydd y manteision economaidd”
- “Angen cysondeb tymor hir a thryloywder gan Lywodraeth Cymru”

Mae cyfanswm y tir mewn perchnogaeth / rheolaeth gyhoeddus yn y Rhondda yn cyfateb i tua 55% (tir a reolir gan CNC ac awdurdod lleol). Cafwyd trafodaeth hefyd ynghylch sut i reoli'r tir, yn enwedig yng ngoleuni capasiti cyfyngedig (adnoddau dynol) yn y sector cyhoeddus. Roedd nifer o awgrymiadau ynghylch gweithio gydag eraill:

“Sefydlu grŵp cydgysylltiedig, yn cynnwys llawer o sefydliadau”

“Rhwydweithiau Pori - trwyddedau pori er lles cadwraeth”

“Gweithio gyda thirfeddianwyr preifat - addysg a hyfforddiant, grantiau bach, adfer”

Cododd trafodaethau hefyd ynghylch y Datganiad Ardal i gael ei gynhyrchu a fyddai'n disgrifio ardal Treial y Rhondda: beth fydd yn ei gynnwys, beth yw ei ddiben, pwy yw'r gynulleidfa, sut y bydd yn esblygu (angen iddo fod yn ddogfen sy'n datblygu os yw i aros yn berthnasol).

THEMA 1: Rheoli tir cyhoeddus [ffocws amgylcheddol] ac adfer natur yn y Cymoedd

Dyfynnwyd nifer o brosiectau y gallai ardal Treial y Rhondda ddysgu ohonynt

Safleoedd Bywyd Gwyllt Lleol - prosiect Ymddiriedolaethau Bywyd Gwyllt, yn cefnogi tîrfeddianwyr i reoli safleoedd glaswelltir / rhostir, gan greu rhwydwaith o gynefinoedd cysylltiedig. Mae'r cymorth a gynigir yn cynnwys arolygon am ddim o fywyd gwyllt a chynllunio rheoli cynefinoedd, yn ogystal ag i helpu gydag eitemau megis ffensio, clirio prysgwydd a gwrychoedd i helpu safleoedd a esgeuluswyd ddychwelyd i gyfundrefnau pori effeithiol. www.gwentwildlife.org/what-we-do/projects/lws-se-wales-project

Gellir dysgu gwersi o Fenter Tiroedd Comin Gŵyr:

www.gowercommons.org.uk/lookingafterourcommons/whoinvolved/gowercommonsinitiative/gowercommonsinitiative.html

GWEITHREDU A'R CAMAU NESAF

Beth sydd ei angen arnom?

- Datganiad ardal sy'n cyflawni ar gyfer cadwraeth natur
- Dylai polisi LIC ar goedwigaeth ystyried Bioamrywiaeth a rheoli tir yn fwy priodol. Mae arnom angen Cynllun Adfer Natur a ariennir a chyda'r adnoddau priodol (e.e. £1.8 miliwn / y fl.)

Gweithredu (i wneud iddo ddigwydd)

- Datganiad Ardal sy'n dra seiliedig ar Ardal - adnabyddadwy i bawb yn y Rhondda.
- Mae angen iddo fod yn feiddgar ac uchelgeisiol. Mae angen iddo herio. Mae angen iddo gael ei gynhyrchu gan lawer ac yn ddefnyddiol i lawer. Mae angen iddo arwain cynlluniau a mentrau eraill i weledigaeth gyffredin. Mae angen iddo herio'r sefyllfa bresennol.

Pwy?

- Pob Adran o Lywodraeth Cymru! Mae'n rhaid i gyllid ac adnoddau ddod o bob adran a all elwa o reoli cyfoeth naturiol integredig – e.e. yr adran Iechyd a Lles a chyfraniad y GIG i fesurau ataliol.
- CNC, Sefydliadau cadwraeth, Awdurdodau Lleol, pawb.
- Mae anawsterau wrth i adnoddau ariannol gael eu gwasgu, felly rhaid cael ymrwymiad gan Lywodraeth Cymru i gefnogi'r fenter hon, nid yn unig o gyllideb bioamrywiaeth, ond o gyllidebau eraill hefyd.

Pryd?

- Dylai newid ddechrau yn awr, ac adeiladu i mewn i'r dyfodol.

THEMA 2: Casglu beth sy'n gweithio - syniadau, modelau, astudiaethau achos. Sut allwn ni wneud hyn [yn seiliedig ar asedau, natur integredig a datblygu cymunedol] a rhannu dysgu?

Grŵp: Helen Fletcher (gwesteivr bwrdd), Roy Edwards, Bill Purvis, Andrew Osbourne a Gwyn Smith

Dechreuodd y grŵp trwy feddwl am y broses o reoli a lledaenu arferion gorau, a oedd yn codi mwy o gwestiynau am sut i reoli gwybodaeth a lledaenu - e.e.

- Defnyddiwch “hub” er mwyn osgoi ailddyfeisio – ond pwy fydd yn cydlynu hyn?
- Swyddfa Archwilio Cymru - casglwch enghreifftiau o arfer gorau - pwy yw'r cyswllt allweddol?

Yn ogystal, enwodd y grŵp rai prosiectau a oedd yn gweithio:

- Beirniadu'r Faner Werdd – yr wyth maen prawf allweddol yw: lle croesawgar; iach, diogel; yn lân ac mewn cyflwr da; cynaliadwyedd; cadwraeth a threftadaeth; cynnwys y gymuned; marchnata; rheoli.
- Foodie anhygoel o fwytadwy a Chymunedol.

- Strategaeth arfer gorau y Rhondda ar gyfer ymdrin â phethau ymledol fel llysiâu'r dial.
- Mae dyfeisio'n lleol i gwrdd ag angen yn parhau yn well na syniadau a osodwyd (e.e. gwaith elusennol).
- Atlantic Gateway & Stuttgart - datblygu rheolaeth fetropolitan yn y rhanbarth, strwythurau, chwaraewyr, polisiau a phrosesau, gyda'r nod o gryfhau gallu cystadleuol rhyngwladol wrth wella amgylchedd naturiol ac ansawdd bywyd mewn ffordd gynaliadwy. Mae'r ddau wedi defnyddio eu cefnwlad i fwydo i mewn i'r dinasoedd

A rhai maent yn eu canfod nad ydynt yn gweithio:

- Blaenau'r Cymoedd - cerbyd cyllid, ddim yn gysyniad parhaus i sbarduno newid. Nid yw ariannu tymor byr yn gweithio.
- Mae bwlch proses rhwng polisi a darpariaeth

Cafodd syniadau yn ymddangos i ddechrau meddwl am yr hyn sydd ei angen / beth allai weithio, eu nodi hefyd:

- Mae egwyddorion yn cael eu sefydlu ar lefel rhanbarth dinas
- Casglu i weithio gyda'i gilydd a chefnogi ymdrechion ei gilydd
- Mae yna astudiaethau achos, ond mae'r rhain yn lleol iawn, e.e. gwaith dalgylch afon ucheldirol mewn un ardal, rheoli afonydd canol mewn ardal arall a'r bae mewn ardal arall - datblygu cynllun rheoli Taf – dull rhanbarthau dinesig / graddfa tirwedd.

THEMA 2: Casglu beth sy'n gweithio - syniadau, modelau, astudiaethau achos. Sut allwn ni wneud hyn [yn seiliedig ar asedau, natur integredig a datblygu cymunedol] a rhannu dysgu?

GWEITHREDU A'R CAMAU NESAF

Beth sydd ei angen arnom?

- Tystiolaeth dda ar gyfer gwneud penderfyniadau.

Gweithredu (i wneud iddo ddigwydd)

- Gweithredu (i wneud iddo ddigwydd).
- Cyllid cyfalaf naturiol: grant / benthyciad ar gyfer De Ddwyrain Cymru.
- Edrych ar systemau a phrosesau nid rhywbeth anghynnaladwy.

Pwy?

- TCBC - ardal De-ddwyrain Cymru / CNC; Cyfarwyddwyr De-ddwyrain Cymru o grŵp Adfywio Amgylcheddol.
- Bydd Andrew Osbourne a Bill Purvis yn cymryd y camau nesaf.

Pryd?

- O fewn yr ychydig wythnosau nesaf - cwmpasu beth yw'r potensial!

THEMA 3: Creu “Gwarcheidwaid Medrus” - cynnwys pobl leol yn y manau o’u cwmpas

Grŵp: Gary Evans (gwesteigr bwrdd), Heledd Morgan, Ian Woodland, Mike Ash a Sue Hill.

Roedd y drafodaeth a arweiniodd at y thema hon wedi bod o gwmpas cyfranogiad a gweithgaredd yn yr awyr agored ac â natur, gan alluogi pobl i deimlo cysylltiad gydag a pherchnogaeth o le. Mae hyn yn ei dro yn creu awydd i rannu’r mwynhad posibl gydag eraill, ac i ryw raddau yn dechrau adeiladu normau cymdeithasol ynghylch pa weithgareddau ac ymddygiad sy’n briodol ac yn atgyfnerthu - tyfu cymunedol, chwaraeon awyr agored, garddio a pha ymddygiadau nad ydynt yn briodol (e.e. tipio anghyfreithlon).

Defnyddiwch ddatblygu cymunedol yn seiliedig ar asedau – cysylltwch bobl yn ôl lle, diddordeb, sefyllfa a gadewch i bobl fwrw ati. Caniatewch hyblygrwydd o ddewis ynglŷn â sut mae pobl yn ymgysylltu â’u hardal, mynediad agored, gan fod amodau ar gyfer mynediad yn ymddangos ar hyn o bryd i ganiatáu defnydd ac ymddygiad gwael yn unig.

Nododd cyfranogwyr nad yw llawer yn teimlo’n hyderus i fynd i’r awyr agored, a’u bod yn teimlo eu bod angen cefnogaeth tywyswyr. Roedd eraill yn teimlo bod llawer o sefydliadau yn amharod i gymryd risg ac yn ofni diwylliant o ymglyfreitha – gan gyfyngu posibiliadau pobl ymhellach.

Ymatebion a awgrymwyd i hyn oedd:

- Gweithio gydag ysgolion i adeiladu newid cenedliadol
- Agor a gwella mynediad i ystâd goedwig Llywodraeth Cymru
- Gwella arwyddion
- Dylai pobl a sefydliadau dderbyn bod yna risg gynhenid sy’n gysylltiedig â rhai gweithgareddau awyr agored
- Gwrandewch ar yr hyn y mae pobl am ei wneud
- Dysgwch o Gernyw - enghraifft o ALL yn grymuso cymunedau

THEMA 3: Creu “Gwarcheidwaid Medrus” - cynnwys pobl leol yn y mannau o’u cwmpas

GWEITHREDU A’R CAMAU NESAF

Beth sydd ei angen arnom?

- Cyfeiriad strategol i wneud y defnydd gorau o bobl frwdfrydig sy’n bodoli mewn cymunedau yn y Rhondda
- Pobl frwdfrydig sy’n gwybod sut orau i gael mynediad i ystâd CNC
- Mae gwahoddwr ystâd CNC, yn dweud “Dewch i mewn!”
- Annog cynllun “mabwysiadu llwybr”

Gweithredu (i wneud iddo ddigwydd)

- Llai o dâp-coch a biwrocratiaeth gan ALI a CNC (mae ffurflenni newydd CNC yn 20 Tudalen o hyd!!)
- Newid diwylliant, gan sefydliadau, annog grwpiau i ystâd CNC i ddefnyddio ystâd yn gadarnhaol
- Cael gwared â datgysylltu rhwng grwpiau parod, gwirfoddolwyr a blociau sefydliadol
- Dargyfeirio adnoddau o staff wedi eu lleoli mewn swyddfa i wrando ar y gymuned a gweithio gyda nhw i wneud i bethau ddigwydd. Mae’n gofyn am sgiliau mewn ymgysylltiad ac adeiladu ymddiriedaeth.

Pwy?

- CNC, Partneriaethau lleol sydd eisoes yn bodoli yn yr ardal (dolen ALI), e.e. partneriaethau yn seiliedig ar ardaloedd cymunedau’n 1af

Pryd?

- Nawr ac ar gyfer y cenedlaethau nesaf !!

THEMA 4: Helpu iechyd i ariannu gweithgareddau awyr agored (adeiladu sail dystiolaeth)

Grŵp: Rachel Harding (gwesteivr bwrdd), Gabi Torkington, Emma Cahill, Zoe Anthony, Anna Stickland, Bryan Dando Helen Fletcher a Liz Dean

Ystyriodd cyfranogwyr y cyfoeth o ddata y mae'n rhaid ei gasglu eisoes, gan roi manylion canlyniadau iechyd, gan Lywodraeth Cymru ac eraill, gan gynnwys Actif Woods, NERS, Dewch Allan!, Groundwork, Cymunedau'n 1af, Cynefin, Gadewch i ni fynd (peilot Cwm Taf), a'r angen i ddod â gwahanol setiau o ddata at ei gilydd i greu portffolio bydd partneriaid yn eu rhannu'n rhydd.

Ystyriodd pobl bod data meintiol yr un mor bwysig â data ansoddol yn y maes gwaith hwn.

Gan symud ymlaen, dylid rhoi ystyriaeth gydlynol i sefydlu fframwaith monitro a gwerthuso cadarn a defnyddiol, i ddarparu tystiolaeth ar gyfer gwneud penderfyniadau yn y dyfodol. Nodwyd y bobl a allai fod ynghlwm â hyn fel academyddion, timau o Fwrdd Iechyd Cwm Taf, pobl sydd â phortffolios ymyrraeth ataliol.

Ystyriodd cyfranogwyr bwysigrwydd gweithio gyda Meddygon Teulu - eu sicrhau y gallant fod yn hyderus mewn cynlluniau atgyfeirio awyr agored, hyfforddiant a datblygiad proffesiynol parhaus, a nodwyd cyfle a oedd yn gysylltiedig ag ailstrwythuro gofal cymdeithasol - edrych i symud o ymatebion brys, adweithiol i ymagwedd ragweithiol, ataliol.

Gan nodi synergeddau amlwg, amlygwyd y bydd cynhadledd ar Barciau Cenedlaethol, Iechyd a Lles yn cael ei galw yn Ebrill yn Eryri. Bydd y gynhadledd yn edrych dros ddau ddiwrnod ar y dystiolaeth sy'n cysylltu canlyniadau iechyd a lles positif pobl gyda'r defnydd o'r awyr agored ar gyfer dysgu, gwaith cadwraeth, garddio bywyd gwyllt, hamdden ac ati, ac archwilio sut y gall Parciau Cenedlaethol ac asiantaethau tebyg gydweithio yn fwy effeithiol gyda'r rhai sy'n hyrwyddo iechyd a lles pobl.

Gweler: www.eryri-npa.gov.uk/_data/assets/pdf_file/0007/535291/conference-booklet-prog.pdf

www.sustainablehealthcare.org.uk/clinical-networks

THEMA 4: Helpu iechyd i ariannu gweithgareddau awyr agored (adeiladu sail dystiolaeth)

GWEITHREDU A'R CAMAU NESAF

Beth sydd ei angen arnom?

- Ffrwd arian / cyllideb o Fwrdd Iechyd i'w wario ar atal iechyd / gweithgarwch corfforol yn yr awyr agored

Gweithredu (i wneud iddo ddigwydd)

- Cael gwybod beth sydd ei angen fel tystiolaeth ar Fwrdd Iechyd i'w cael i ddargyfeirio cyllideb
- Cyflwyno tystiolaeth gadarn i gyd-destun "buddsoddi i arbed"
- Ymwybyddiaeth Meddygon Teulu drwy'r Rheolwyr Practis - marchnata / hyrwyddo gweithgarwch corfforol yn yr awyr agored

Pwy?

- Meddygon Teulu, Bwrdd Iechyd, Rheolwyr Practis, Y cyhoedd, Iechyd Cyhoeddus Cymru, Ymarferwyr prosiect / awyr agored, Arweinwyr polisi - ymwybyddiaeth gyda Mark Drakeford (Gweinidog)

Pryd?

- Nawr ac yn y misoedd nesaf o 2015-16 wrth i ni ddatblygu'r gwaith hwn

THEMA 5: Hydroleg wedi ei Adfer yn y Rhondda. Sut rydym yn cyflawni hyn?

Grŵp: Jeremy Tanner (gwesteigr bwrdd), Jonathan Mead, Gareth Henson, Liz Dean, Hywel Abbott a David Jenkins.

Archwiliodd y grŵp, yn llygaid y cyhoedd, pa un ai oedd gan afonydd wahanol hunaniaethau mewn lleoliadau trefol a chefnwlad / ucheldir?

Mewn lleoliadau trefol:

- Mae pobl wedi eu datgysylltu o afonydd - efallai y byddant yn cael eu gwahanu'n gorfforol oddi wrthynt gan waliau uchel a seilwaith amddiffyn rhag llifogydd, mynediad wedi ei gyfyngu gan eu bod yn cael eu sianelu; efallai y bydd pobl yn eu defnyddio ar gyfer gwaredu gwastraff.
- Mae llygredd gwasgaredig trefol yn effeithio ar ecoleg ac wedi ei ddylanwadu'n fawr iawn gan hydroleg gyfredol.
- Dewisiadau amgen, fel Systemau Draenio Trefol

Cynaliadwy, sy'n gallu helpu pobl i gysylltu ag afonydd a phrosesau afon.

- Ar hyn o bryd mewn trefi mae gormod o law yn mynd drwy'r systemau draenio sy'n achosi gorlifo a gorlif carthion yn mynd i mewn i afonydd. Mae angen i ni wneud defnydd o'r holl fannau gwyrdd sydd ar gael i atal dŵr cyn iddo fynd i mewn i'n system garthffos.
- Ni ddylai datblygiadau newydd gael caniatâd (defnyddiwch y system gynllunio) i adeiladu maes parcio concriid. Dylai ein dyhead tymor hir fod yn un na fydd yn cael unrhyw orlif carthffos gyfun.
- Mae dirnadaeth yn y Rhondda nad oes unrhyw broblemau llifogydd, ond mae llifogydd dŵr wyneb yn fygythiad difrifol - nid yw'r hyn a addysgir yn cael ei osod mewn cyd-destun lleol.

Mewn lleoliadau ucheldirol - mae angen newid y defnydd o dir a rheoli arferion, er enghraifft:

- Lleihau dwysedd stocio, er mwyn lleihau "potsian" a chywasgu
- Lleihau gwastraff ar dir

THEMA 5: Hydroleg wedi ei Adfer yn y Rhondda. Sut rydym yn cyflawni hyn?

- Lleihau porthiant atodol
- Creu lleiniau byffer i arafu llif y dŵr, nid yn unig ger ymyl yr afon, ond ar wahanol adegau ar hyd llethr
- Gall Llywodraeth Cymru annog newidiadau priodol trwy ei arian grant
- Mae ym mhŵer tirfeddianwyr i newid arferion rheoli tir, a gall Glastir helpu i yrru arferion mwy priodol

Mae cyfle enfawr yn y Rhondda - mae tua 55% o'r tir mewn rheolaeth gyhoeddus, a gall gwelliannau sylweddol gael eu gwneud i reoli ucheldir. Mae'r dulliau lliniaru wedi eu profi'n dda, ac yn ymateb i'r epidemig *Phytophthora* drwy ail-blannu gyda choed brodorol a allai wneud gwahaniaeth mawr. Mae yna gyfle i wneud y Rhondda yn afon "Rhagorol" yn dilyn Cyfarwydddebau Fframwaith Dŵr.

GWEITHREDU A'R CAMAU NESAF

Beth sydd ei angen arnom?

- Adolygu Cynlluniau Rheoli Coedwigoedd (CNC) - symud i ffwrdd oddi wrth yrwyr sy'n seiliedig ar gynhyrchu
- Lleihau llif dŵr wyneb
- Dyhead hirdymor o ddim carthffosydd cyfunol a gwella ansawdd dŵr gyda llai o gamgysylltiadau
- Lleihau dwysedd stocio

Gweithredu (i wneud iddo ddigwydd)

- Stopiwch gwmpo clir (oni bai fo clefyd yn ei wneud yn angenrheidiol), draeniau wedi eu blocio, oedran cymysg a rhywogaethau cymysg lle y bo'n briodol
- Stribedi clustogi nid yn unig ar hyd glannau'r afon, ond mewn mannau strategol ar y llethrau
- SUDS, defnyddiwch fannau gwyrdd i ryng-gipio dŵr wyneb. Cyfyngiadau cynllunio / caniatâd yn gysylltiedig â chynlluniau math SUDS yn hytrach na choncrid
- Buddsoddi a Chynlluniau Rheoli Asedau i fynd i'r afael â chamgysylltiadau - addysg (eisoed yn digwydd i ryw raddau gyda CNC, ALI)
- Glastir

Pwy?

- LIC / CNC
- ALI / Dŵr Cymru Welsh Water
- Y Llywodraeth / Dŵr Cymru Welsh Water
- Y Llywodraeth

Pryd?

- Cyn gynted ag y bo modd!

THEMA 6: Gwella Mynediad i gefn gwlad

Grŵp: Luke Maggs (gwesteigr bwrdd), Wynford Price, Callum MacIntosh, Richard Barrett, Gwyn Smith a David Watkins.

Roedd trafodaeth ymysg y grŵp yn ymwneud â chynnal a mynd ati i wahodd mwy o bobl i ddefnyddio a mwynhau mynediad presennol, yn hytrach na chreu mynedfa newydd, yn enwedig mynedfa newydd na ellir ei gynnal. Dylai fod ymdrech yn cael ei roi ar rwydweithio trywyddau a llwybrau sydd eisoes yn bod a hysbysebu'r ystod o opsiynau yn well.

Nodwyd bod rhai mynedfeydd a llwybrau yn ystâd CNC yn dal i fod gyda'r hen arwyddion Comisiwn Coedwigaeth - dylai'r rhain gael eu disodli gyda marcwyr CNC croesawgar! Mae gormod o bobl ar hyn o bryd yn anymwybodol o sut i gael gafael ar y tir hwn.

Codwyd syniadau ynghylch sut i farchnata'r ardal yn well, e.e:

- 10 Prif lwybr (wedi eu cynnal a'u cadw'n dda) - rhoi hyder i bobl y gallant ddilyn llwybr
- 10 Prif lwybr a argymhellwyd gan Feddyg Teulu, ar gyfer teithiau cerdded lleol o amgylch cymunedau
- Cynnig amrywiad ar deithiau cerdded, geocaching, cerflunio ac ati

GWEITHREDU A'R CAMAU NESAF

Beth sydd ei angen arnom?

- Arwyddion - i'w cytuno yn lleol, a gymeradwywyd, a gynlluniwyd, a gynhyrchwyd a'u gosod.
- Sicrhau adnodd i wneud arwyddion a phennau llwybr cerrig

Gweithredu (i wneud iddo ddigwydd)

- Gweithredu cynllun cyrchfan twristiaeth RCT i ddull Parc Rhanbarthol y Cymoedd
- Enillion Cymdeithasol ar Fuddsoddiad i sicrhau adnoddau yn y dyfodol
- Cyswllt i agenda iechyd, ac ariannu SD

Pwy?

- Cyfuniad o bartneriaid, ond efallai arweinydd?
- Dull Parc Rhanbarthol y Cymoedd - nid mater unigol wedi ei ddominyddu

Pryd?

- Nawr!

- Cytuno ar frandio sy'n cael ei adnabod ac yn un sydd wedi ei uno, a chanolbwyntio gwybodaeth
- Hyrwyddo yn seiliedig ar ddigwyddiad - sicrhau cymorth tîm rygbi Cymru, Sam Warburton?
- Mynd i'r afael â gyrru anghyfreithlon oddi ar y ffordd

THEMA 7: Newid Dirnadaeth o'r Rhondda – Adfywio economaidd, twristiaeth

Grŵp: Christian Servini (gwesteiwr bwrdd) Alan Huish, Ian Thomas, Tony Rees a Jamie Rowland.

Meddyliodd cyfranogwyr am sut i newid dirnadaeth o'r Rhondda, gan agor llygaid i bosibiliadau a photensial y lle a dathlu'r hyn sydd yma yn barod.

Cytunwyd bod yna rôl bwysig i fusnesau lleol yn ogystal ag ar gyfer CNC. Mae angen i CNC arwain ar reoli cyfoeth naturiol, ac i fod yn wirioneddol weledigaethol. Mae angen i swyddogion ddeall y posibiliadau a diddordebau pobl leol, nid "gorfodi" mentrau ar gymunedau. Mae hefyd angen gorfodi effeithiol o rai rheolau sylfaenol.

Gall arbenigedd hefyd gael ei "brynu i mewn" o dîm adfywio RCT.

Mae gan fusnesau arbenigedd o ran dealltwriaeth leol, adnabod marchnadoedd perthnasol, mynd ar drywydd pragmatig o gynladwyedd a mwy.

GWEITHREDU A'R CAMAU NESAF

Beth sydd ei angen arnom?

- Ymagwedd fwy cydgysylltiedig
- Gweledigaeth
- Cymunedau yn berchen ar eu hardal eu hunain

Gweithredu (i wneud iddo ddigwydd)

- Rhondda fel cyrchfan beicio
- 1 tynfa twristiaeth mawr yn yr ardal
- Newidiadau enw e.e. Parc Natur y Rhondda
- Targedu plant / ysgolion i newid dirnadaeth
- Cymunedau yn canfod eu bod yn berchen / rheoli eu meysydd

Pwy?

- Mae angen mewnbwn ystod eang: Cyrff cyhoeddus, Busnesau lleol, Grwpiau cymunedol ac unrhyw un sydd am gymryd rhan!

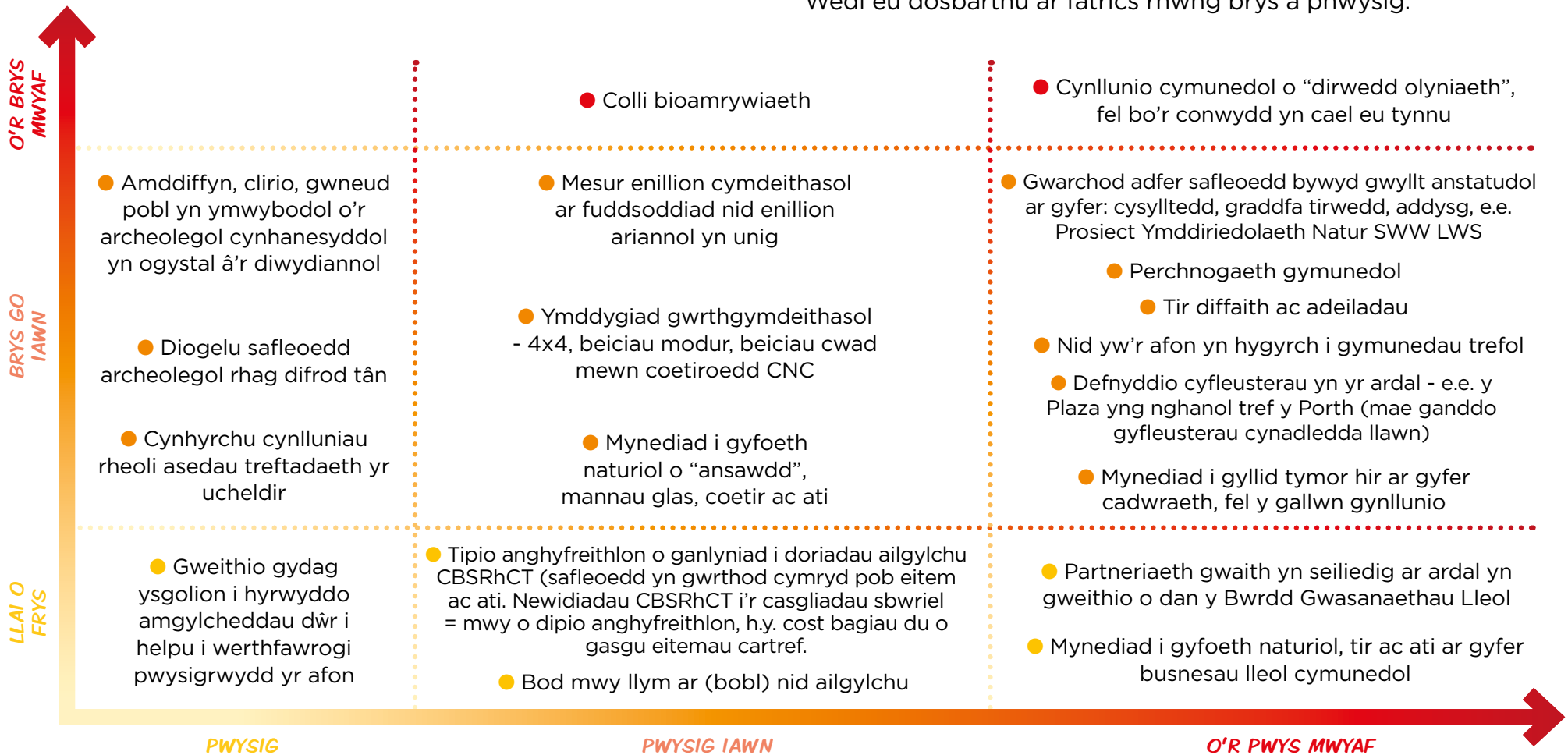
Pryd?

- Nawr! Nid yw hyn yn newydd, nid ailddyfeisio'r olwyn yw hyn.

3 Adnabod 'pynciau llosg' - brys a phwysig

Gan gydnabod cyfoeth yr arbenigedd, y profiad a'r wybodaeth leol yn yr ystafell, gwahoddwyd cyfranogwyr i gyfrannu at fwrdd 'pynciau llosg'. Gofynnwyd iddynt dynnu sylw at unrhyw faterion y maent yn teimlo sydd angen mynd i'r afael â nhw yn y Rhondda, ac angen eu gwella ac efallai y byddai rheoli cyfoeth naturiol integredig yn cynnig dulliau newydd o daclo. Wedi eu dosbarthu ar fatrics rhwng brys a phwysig.

CYFRANOGWYR

ENW	SEFYDLIAD	TEITL SWYDD
Fran O'Hara	Scarlet Design / Gweithio gyda nid i	Hwylusydd Arweiniol
Catrin Ellis Jones	Dialogue by Design	Hwylusydd
Gary Evans	Taclo Tipio Cymru	Rheolwr
Gabi Torkington	Cynefin	Cydlynnydd Lle
James Byrne	Ymddiriedolaeth Natur Cymru	Rheolwr Tirwedd Byw
Richard Barrett	Cadwch Gymru'n Daclus	Swyddog Prosiect
Allan Trow	Dark Skies	Rheolwr
Emma Cahill	Bwrdd Iechyd Cwm Taf	Uwch Ymarferydd Hyrwyddo Iechyd
Ian Thomas	WtOW	Swyddog Prosiect
Calum MacIntosh	WtOW	Cadeirydd, Grŵp Llywio Cwmsaebren
Y Cyngorydd Robert Bevan	Rhondda Cynon Taf	Aelod Cabinet dros Ddatblygu Economaidd a Chynllunio
Alan Huish	Rhondda Cynon Taf	Ymgynghorydd Marchnata - Twristiaeth
Heledd Morgan	Rhondda Cynon Taf	Rheolwr Partneriaethau
Richard Wistow	Rhondda Cynon Taf	Ecolegydd y Sir
Ray Edwards	Rhondda Cynon Taf	Parciau a Chefn Gwlad
Ian Woodland	Rhondda Cynon Taf	Ymgynghorydd Arweiniol Gwydnwch a Chynaliadwyedd
Liz Dean	Rhondda Cynon Taf	Cynlluniwr yr Amgylchedd
Donna Bowhay	Rhondda Cynon Taf	Uwch Swyddog Cynllunio
Phil Ratcliffe	Rhondda Cynon Taf	Uwch Swyddog Cynllunio, Cynllunio Gofodo
Zoe Anthony	Rhondda Cynon Taf	Swyddog Gweithgareddau Antur Awyr Agored
Luan Oestrich	Rhondda Cynon Taf	Rheolwr Twristiaeth
Tony Rees	Ymddiriedolaeth Afonydd De Orllewin Cymru	Cadeirydd
Jonathan Mead	Ymddiriedolaeth Afonydd De Orllewin Cymru	Cyfarwyddwr Gweithrediadau

CYFRANOGWYR

ENW	SEFYDLIAD	TEITL SWYDD
Bryan Dando	Groundwork Cymru	Rheolwr Gweithrediadau
Hywel Abbot	Groundwork Cymru	Swyddog Prosiect (Afonydd Iach)
Wynford Price	Canolfan Awyr Agored Daerwynno	Rheolwr
Jill Price	Canolfan Awyr Agored Daerwynno	Rheolwr
Mike Ash	Fforwm Mynediad Lleol RCT	Rheolwr
Gwyn Smith	Sustrans	Rheolwr Ardal
David Llewellyn	Blaengad	Cyfarwyddwr
Carys Solman	Ymddiriedolaeth Natur ar gyfer De a Gorrlewin Cymru	Swyddog Cadwraeth
Jamie Rowland	Bicycle Doctor	Rheolwr
David Jenkins	Coed Cymru	Cyfarwyddwr
Gareth Henson	Coed Cymru	Swyddog
Sue Hill	Ymddiriedolaeth Archeolegol Morgannwg-Gwent Cyf	Swyddog Cadwraeth Treftadaeth
David Watkins	Preswlydd, Porth	
Andrew Osbourne	Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	Rheolwr Prosiect
Bill Purvis	Cyfoeth Naturiol Cymru	Rheolwr Cynllunio Cyfoeth Naturiol Cymru, De Cymru
Christian Servini	Cyfoeth Naturiol Cymru	Arweinydd Prosiect sy'n seiliedig ar Ardal
Becky Davies	Cyfoeth Naturiol Cymru	Arweinydd Prosiect sy'n seiliedig ar Ardal
Andy Robinson	Cyfoeth Naturiol Cymru	Arweinydd Tîm
Helen Fletcher	Cyfoeth Naturiol Cymru	Rheolwr Cymunedau ac Adfywio
Rachel Harding	Cyfoeth Naturiol Cymru	Uwch Swyddog Partneriaethau
Jeremy Tanner	Cyfoeth Naturiol Cymru	Uwch Gynllunydd yr Amgylchedd
Luke Maggs	Cyfoeth Naturiol Cymru	Swyddog Prosiect
Nigel Pugh	Nigel Pugh Photography	Ffotograffydd

YCHYDIG O ADBORTH O'R DIGWYDDIAD

“Hwyluso ardderchog,
wedi'i drefnu'n dda iawn
ac yn strwythuredig.”

**“Cyflwyniad i rai
cynlluniau lleol
posib.”**

“Y gwaith grŵp a
rhannu gwybodaeth /
profiad.”

**“Cwrdd â'r fath bobl
ddiddorol.”**

“Ffordd dda o strwythuro'r
dadleuon, cefais lawer allan
o'r sgysiau.”

**“Roedd y fformat yn dda, ac
yn galluogi pobl i gyfrannu at
y testunau yr oedd ganddynt
ddiddordeb ynddynt.”**

*Beth weithiodd
i chi heddiw?*

**“Cyfle i ddweud bod gennym lawer
iawn o wybodaeth am y Rhondda
ar ein gwefan ac ati. Mae'r
Rhondda yn Dirwedd Hanesyddol
gofrestredig.”**

“Rhwydweithio.”

**“Wedi ei gyflwyno / hwyluso'n
dda. Amseru priodol.”**

“Gallu rhoi eich
safbwynt drosodd.”

**“Roeddwn yn teimlo
ein bod wedi cael
gwrandawriad.”**

“Sesiynau Grŵp -
trafodaethau.”

**“Cwrdd â phobl
leol.”**

“Rwy'n meddwl bod
y rhaglen wedi bod yn
gytbwys iawn.”

FRAN O'HARA - HWYLUSYDD ARWEINIOL

SCARLET DESIGN & 'GWEITHIO GYDA NID I'

Fran O'Hara yw sylfaenydd a Rheolwr Gyfarwyddwr Scarlet Design Int. Cyf, cwmni cynllunio strategol, hyfforddi a hwyluso gweledol wedi ei leoli yng Nghaerdydd. Daw Fran â chyfoeth o arbenigedd, a gafwyd o 4 blynedd yn Disney yn Hong Kong a Los Angeles ac 16 mlynedd yn gweithio gyda chleientiaid amlsector. Mae'r rhain yn amrywio o gewri byd-eang fel Cwmni Walt Disney, Shell a Vodaphone, i Lywodraeth Cymru, GIG Cymru, Gwella 1000 o Fywydau, awdurdodau lleol, Swyddfa Archwilio Cymru, Cyngor Iechyd Cymuned a Gwasanaeth Tân ac Achub De Cymru.

Mae Fran yn aelod o IFVP, ac yn brofiadol yn defnyddio ei sgiliau arbenigol i hwyluso ac arwain digwyddiadau, caffis y byd, cynadleddau, grwpiau ffocws, gweithdai, cyfarfodydd, cynllunio a diwrnodau staff i ddatblygu strategaethau a straeon i rannu negeseuon ac ymgysylltu.

Mae hi'n gweithio gyda sefydliadau i nodi eu storïau ac i gyd-greu'r offer cyfathrebu mwyaf effeithiol, sy'n hygyrch i ymgysylltu â'u cynulleidfa - ar ac oddi ar-lein. Gallai hyn fod yn fap gweledigaeth strategol... pecyn cymorth ymgysylltu... fideo wedi ei dynnu â llaw neu 'gofnodion gweledol' byw ar raddfa fawr.

www.franohara.com ohara@scarletdesign.com [@fran_ohara](https://twitter.com/fran_ohara)

Mae Fran hefyd yn gyfarwyddwr 'Gweithio gyda Nid I' menter gymdeithasol sy'n gweithio ledled Cymru i dyfu cydgynhyrchu o 'lawr gwlad', i fyny, er mwyn creu pobl, cymunedau a sefydliadau gwydn sydd wedi eu hunanrymuso.

www.workingwithnotto.com [@workingwithnot2](https://twitter.com/workingwithnot2)

CATRIN ELLIS JONES - HWYLUSYDD

DIALOGUE BY DESIGN

Mae Catrin Ellis Jones yn hwylusydd profiadol, annibynnol, sy'n helpu pobl i gael sgysiau sy'n bwysig. Mae'n arbenigo mewn deialog a gynlluniwyd, datrys gwrthdaro, datblygu partneriaethau, ymgysylltu â rhanddeiliaid a'r gymuned a meddwl ar ffurf systemau. Mae ei chefnidir a'i gyrfa gynnar mewn gwyddorau daear. Yn y nawdegau cynnar dyfarnwyd iddi PhD mewn geocemeg ac roedd yn gymrawd ôl-ddoethurol 1992-1994. Yn dilyn hyn, treuliodd ddeng mlynedd fel gweithiwr proffesiynol yn y sector archwilio adnoddau rhyngwladol, echdynnu ac adfer yr amgylchedd.

Ers iddi ddychwelyd i'r DU ddeng mlynedd yn ôl mae Catrin wedi cymhwyso ei sgiliau rheoli a gwerthuso i nifer o fentrau cymdeithasol a phrosiectau amgylcheddol wedi eu harwain gan y gymuned sydd wedi bod yn llwyddiannus ac wedi ennill sawl gwobr ac mae wedi gweithio fel hwylusydd ac ymgynghorydd proses ar faterion sefydliadol, lleol a chenedlaethol. Mae hi'n gyfforddus gydag amrywiaeth o ddulliau ac arddulliau cyfranogol ac yn brofiadol wrth ddefnyddio'r hyblygrwydd hwn i sicrhau'r canlyniadau gorau posibl ar gyfer ei chleientiaid.

Mae ei phrofiad helaeth o weithio gyda swyddogion y llywodraeth, arweinwyr busnes, academyddion, arbenigwyr a chymunedau yn hysbysu ei hargyhoeddiad bod ansawdd y penderfyniadau a'r camau gweithredu sy'n deillio o hynny, yn dibynnu ar archwiliad trylwyr o gyd-destun, gan gynnwys ffactorau cymdeithasol, gwleidyddol, amgylcheddol a thechnegol. Mae Catrin yn siarad Cymraeg yn rhugl.

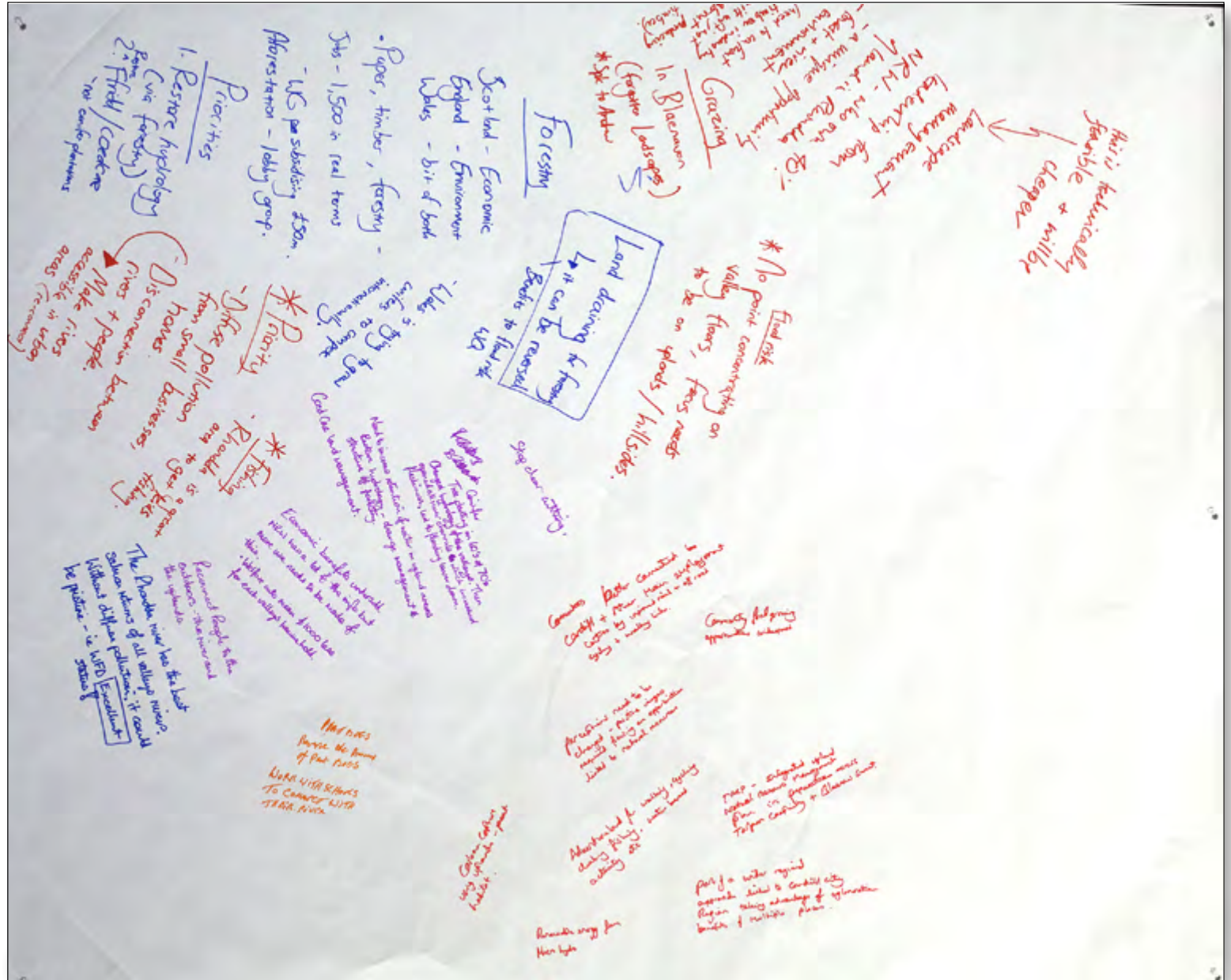
www.dialoguebydesign.co.uk info@dialoguebydesign.co.uk

ATODIAD

CAFFI'R BYD:

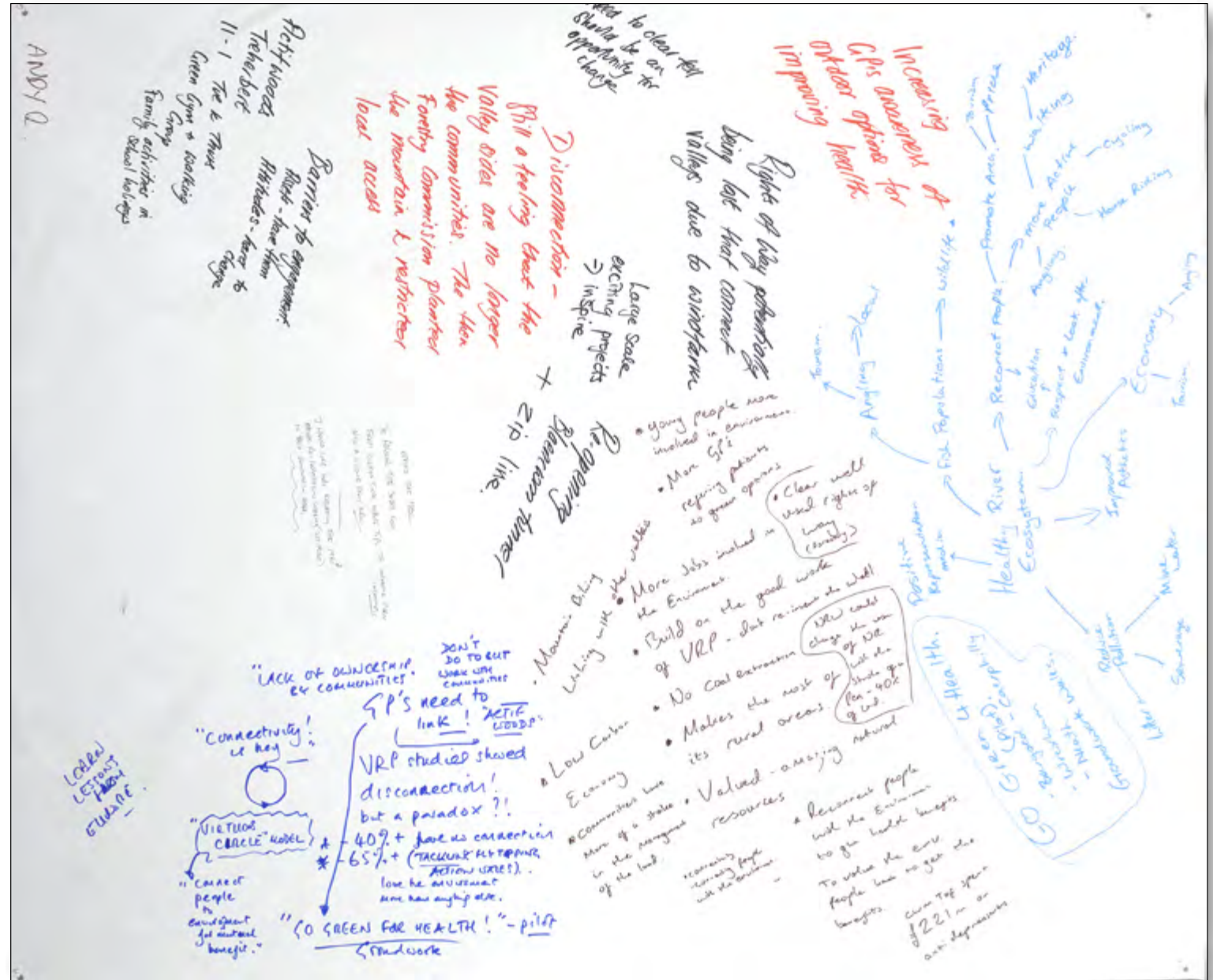
Sut bydd Rhondda iach a bywiog yn edrych, sy'n defnyddio yn edrych fel, sy'n defnyddio ein holl asedau ac yn gwneud y mwyaf o bopeth sydd gennym yma?

ATODIAD

CAFFI'R BYD:

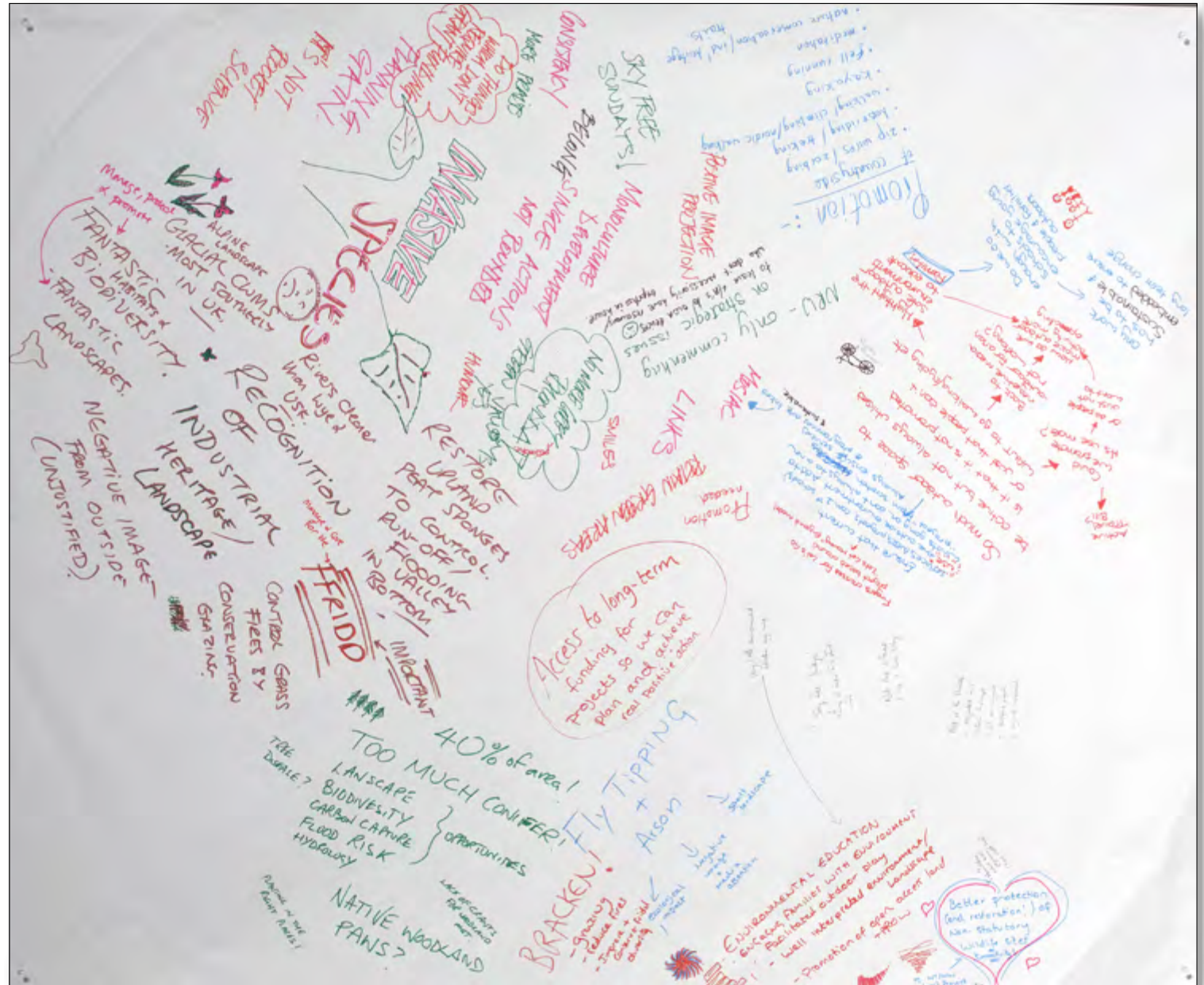
Sut bydd Rhondda iach a bywiog yn edrych, sy'n defnyddio yn edrych fel, sy'n defnyddio ein holl asedau ac yn gwneud y mwyaf o bopeth sydd gennym yma?

ATODIAD

CAFFI'R BYD:

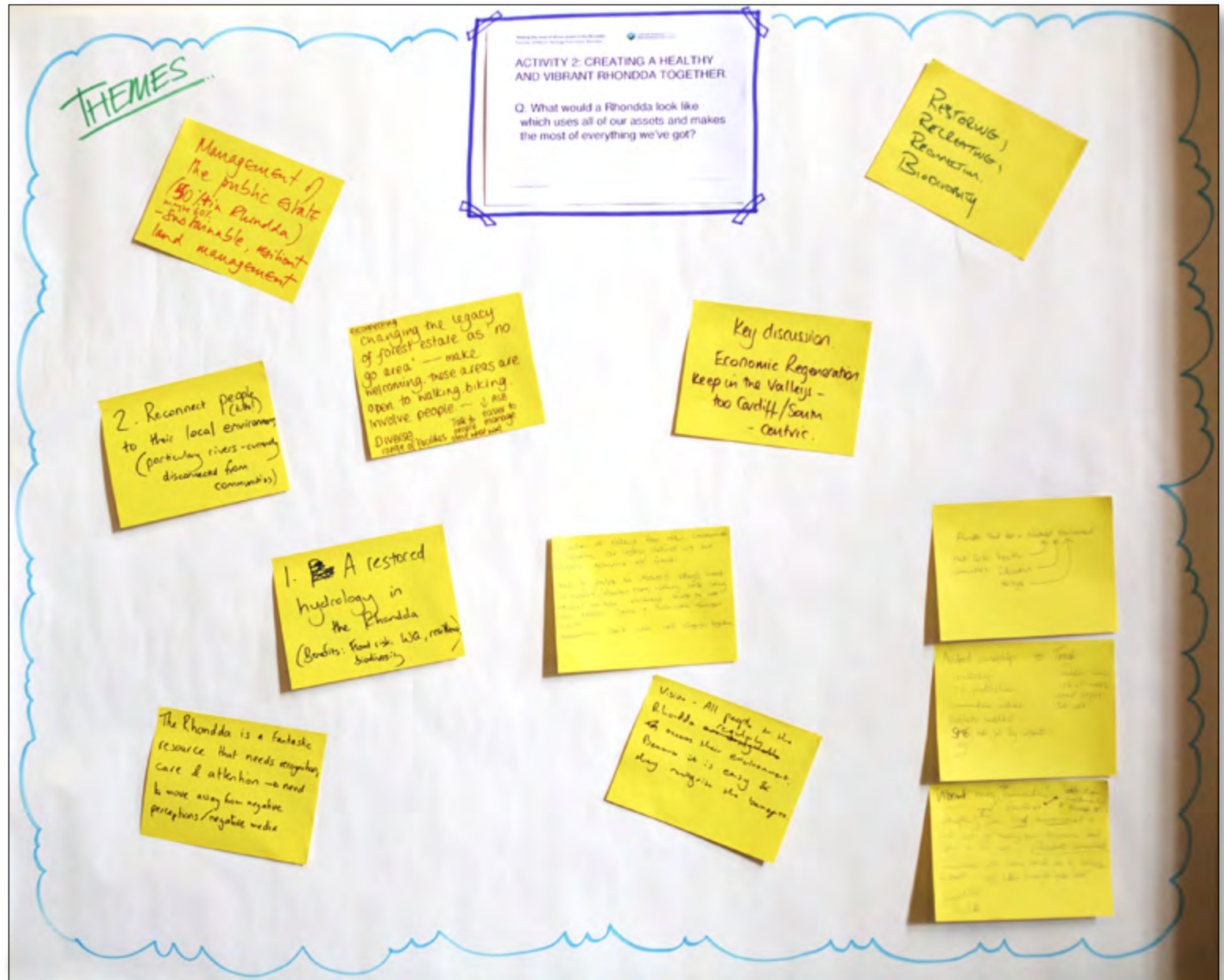
Sut bydd Rhondda iach a bywiog yn edrych, sy'n defnyddio yn edrych fel, sy'n defnyddio ein holl asedau ac yn gwneud y mwyaf o bopeth sydd gennym yma?

ATODIAD

THEMÂU:

Crynhodd pob gwesteigrwr bwrdd Caffi'r Byd eu prif bwyntiau ar post-it, ac fe gafodd y rhain eu clystyru a'u defnyddio i ddiffinio'r themâu neu gamau nesaf y gweithgaredd cynllunio gweithredu manau agored. Cafodd y rhain eu cyflwyno i'r ystafell a'u cytuno.

Gwneud y Gorau o'n Holl Asedau yn y Rhondda:

Creu Rhondda iach a bywiog gyda'n gilydd

Dydd Mawrth 24 Mawrth 2015, Gwesty Parc Treftadaeth y Rhondda

**Rydym yn gobeithio eich gweld yn ein digwyddiad nesaf ar 4 Mehefin, 2015 yn y Rhondda.
Anfonwch e-bost rhondda@cyfoethnaturiolcymru.gov.uk**

g www.cyfoethnaturiol.cymru

y enquiries@naturalresourceswales.gov.uk

t [@NatResWales](https://twitter.com/NatResWales)

t Canolfan Gofal Cwsmeriaid 0300 065 3000 (Llun-Gwe, 8y.b.- 6y.p.)

Dylunio a datblygu'r adroddiad: Scarlet Design International Cyf. **e** ohara@scarletdesign.com **g** www.franohara.com

Ffotograffiaeth o'r Digwyddiad: Nigel Hughes **e** nige@nigelpugh.co.uk **g** www.nigelpugh.photodeck.com

